

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ
Сектор за економска истраживања и статистику

ТРЕНДОВИ У КРЕДИТНОЈ АКТИВНОСТИ

Прво тромесечје 2021. године

Београд, мај 2021. године

Уводна напомена

Извештај *Трендови у кредитној активности* објављује се ради што бољег разумевања ситуације на домаћем кредитном тржишту. У њему се детаљно разматрају кретање кредитне активности, цена задуживања привреде и становништва, као и услови на кредитном тржишту на основу фактора који одређују понуду и тражњу за кредитима.

Кредитни агрегати представљају квантификацију кретања на овом тржишту и израчунавају се на основу статистике биланса стања банкарског сектора, која обезбеђује податке о стању потраживања домаћих банака по основу кредита. Ако се узме у обзир релативно високо учешће девизно индексираних кредита у кредитном портфолију, прираст и стопе раста кредита израчунавају се по искључењу ефекта промене курса динара према осталим валутама заступљеним у кредитном портфолију.

У извештају се користе и резултати анкете о кредитној активности банака, коју Народна банка Србије спроводи од почетка 2014. године. Учешће банака у анкети је добровољно. Захваљујући анкети, знатно је унапређено сагледавање ситуације на домаћем кредитном тржишту, јер пружа увид у ставове представника банака о оствареним и очекиваним променама на страни понуде кредита, као и на страни тражње приватног сектора за кредитима.

Користе се и резултати анкете коју је Европска инвестициона банка развила у контексту Бечке иницијативе 2, која прати процес смањења изложености међународних банкарских групација и пратећих ограничења кредитне активности. Анкета се спроводи од октобра 2012, два пута годишње, и прати супсидијаре међународних банкарских групација у земљама средње, источне и југоисточне Европе – њихове стратегије, тржишне услове и очекивања. Циљ анкете је сагледавање ефеката понуде и тражње на кредитну активност, као и утицаја домаћих и међународних фактора на услове понуде и тражње. Из Србије, у овој анкети учествује десет банака, чија актива чини око 50% укупне активе банкарског сектора Србије.

СКРАЋЕНИЦЕ КОРИШЋЕНЕ У ОВОМ ИЗВЕШТАЈУ

БДП – бруто домаћи производ

млн – милион

млрд – милијарда

мг. – међугодишње

NPL – проблематични кредити

п.п. – процентни поен

Т – тромесечје

Не наводе се друге општепознате скраћенице.

Садржај

Резиме	6
I. Сектор привреде	8
1. Кредити привреди	8
2. Цена задуживања привреде.....	10
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности.....	11
II. Сектор становништва.....	13
1. Кредити становништву.....	13
2. Цена задуживања становништва	14
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности.....	15
Мере Народне банке Србије и Владе Републике Србије усмерене на подршку кредитној активности у условима пандемије COVID-19.....	16
Методолошке напомене	17

Резиме

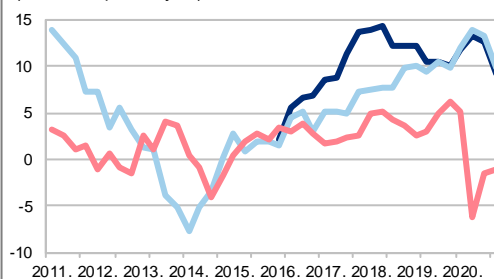
Домаћа кредитна активност наставила је тренд раста почетком 2021. подржана претходним ублажавањем монетарне политике Народне банке Србије, одобравањем кредита из гарантне шеме микропредузећима, малим и средњим предузећима и предузетницима, мерама којима се стимулише кредитирање становништва на одрживим основама, као и задржаним ниским каматним стопама на тржишту новца у зони евра. У складу с нашим очекивањима, под утицајем високе базе с почетка прошле године и већих доспећа кредита након завршетка другог мораторијума, **укупни домаћи кредити успорили су међугодишњи раст, на 8,7% у просеку у првом тромесечју.** Успоравање је забележено код кредита привреди, док је међугодишњи раст кредита становништву био сличан као крајем 2020. **Успоравање међугодишњег раста кредита бележи се и у већини земаља региона, при чему је међугодишњи раст кредита у Србији и даље међу највишим.**

И **укупни домаћи пласмани** (који, поред потраживања по основу кредита, обухватају и потраживања по основу улагања у ХоВ, камата и накнада, као и остала потраживања) успорили су међугодишњи раст, на 9,7% у просеку у првом тромесечју.

Кредити привреди су, без ефекта промене девизног курса, током првог тромесечја повећани за **8,4 милијарде динара**. Раст је био **вођен инвестиционим кредитима**. **Посматрано по делатностима**, током првог тромесечја највише су кредитирана предузећа из области саобраћаја, смештаја и комуникација, а у мањој мери и трговине и грађевинарства.

Расту динарских кредита за обртна средства допринело је одобравање 24,9 милијарди динара (212,0 милиона евра) кредита из гарантне шеме током првог тромесечја, чиме се износ укупно реализованих кредита од почетка примене гарантне шеме приближио износу од 200 милијарди динара (1,7 милијарди евра). Позитиван допринос по овом основу очекујемо и у наредном периоду, пошто је трајање ове гарантне шеме продужено до краја јула 2022, а њен обим повећан на 2,5 милијарди евра.¹ Поред

Мг. раст домаћих кредита успорио је у Т1 под утицајем високе базе из прошле године
(мг. стопе раста, у %)

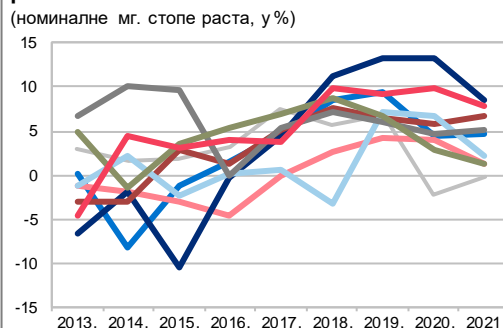
— Укупно домаћи кредити**
— Укупно домаћи кредити*
— Реални БДП

Извор: НБС и РЗС.

* Искључен ефекат промене девизног курса.

**Искључен ефекат отписа и продаје NPL од почетка 2016.

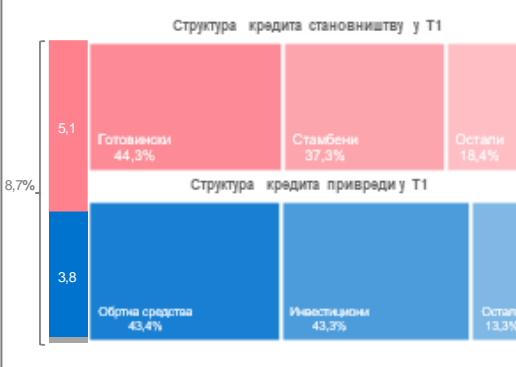
Мг. раст кредита успорио је у већини земаља региона током Т1
(номиналне мг. стопе раста, у %)

— БиХ
— Хрватска
— Румунија
— Северна Македонија
— Србија
— Бугарска
— Мађарска
— Албанија
— Црна Гора

Извор: сајтови централних банака и прерачун НБС.

Кредитирање становништва је више допринело мг. расту укупних кредита у Т1
(у п.п., просек за Т1 2021.)

¹Закон о утврђивању гарантне шеме као мера подршке привреди за ублажавање последица пандемије болести COVID-19 изазване вирусом SARS-CoV-2 („Службени гласник РС”, бр. 153/2020 и 40/2021).

тога, успостављена је још једна, „друга гарантна шема”,² намењена најугроженијим предузећима, путем које ће банке моћи да до краја јула 2022. пласирају 500 милиона евра кредита.

Вођени стамбеним кредитирањем, на које се односило скоро три четвртине прираста у првом тромесечју, **кредити становништву** су, без ефекта промене девизног курса, **повећани за 22,5 милијарди динара**. Доброј реализацији кредита становништву у првом тромесечју допринеле су и мере које је Народна банка Србије донела претходне године (мањи степен завршености непокретности за стамбене кредите и продужење рока отплате за пет година, повећање рочности за готовинске кредите, рефинансирање кредита са шестомесечним грејс-периодом и др.), чија се примена наставља и током 2021. године.

Услови задуживања на домаћем тржишту остали су повољни и у првом тромесечју. Каматне стопе на нове динарске кредите привреди спустиле су се на нов најнижи ниво (2,2%) у јануару, када су биле и ниже од стопа на евроиндексиране кредите. У наредна два месеца бележиле су раст, али су се и поред тога задржале на нивоу нижем него крајем 2020. (3,1% у марту). И становништво је наставило да се задужује по повољним условима, при чему су се каматне стопе на стамбене кредите током првог тромесечја спустиле на нов најнижи ниво (2,57% у марту).

Динаризиција пласмана привреди и становништву, према постојећим пословима, достигла је **нову највишу вредност у марту**. **Учешће динарских пласмана у укупним пласманима привреди и становништву у марту износило је 37,9%**, што је 0,6 процентних поена више него крајем 2020. Од тога, степен динаризиције пласмана привреди повећан је у првом тромесечју за 1,3 процентна поена, на 22,3% у марту, захваљујући расту динарских кредита, чему су допринели ублажавање монетарне политике Народне банке Србије и финансирање привреде у оквиру гарантне шеме. С друге стране, учешће динарских пласмана у укупним пласманима становништву смањено је током првог тромесечја за 0,5 процентних поена, на 55,4% у марту, што је највећим делом резултат већег раста стамбених кредита, који се претежно одобравају у еврима, од раста готовинских кредита, који се претежно одобравају у динарима.

Учешће проблематичних кредита у укупним кредитима и даље је испод преткризног нивоа и **у марту је износило 3,9%**, што указује на то да су мере Народне банке Србије и Владе биле правовремене и спречиле већи негативан ефекат по привреду и становништво, а тиме и по финансијску стабилност. У односу на крај 2020, то учешће је незнатно повећано (за 0,2 процентна поена), док је односу на јул 2015, тј. непосредно пре почетка примене Стратегије за решавање проблематичних кредита, ниже за 18,5 процентних поена. Резултати анкете о очекивањима тржишних учесника показују да банкарски сектор очекује³ смањење учешћа проблематичних кредита на 3,0% крајем 2021. године.

² Закон о утврђивању друге гарантне шеме као мера додатне подршке привреди услед продуженог негативног утицаја пандемије болести COVID-19 изазване вирусом SARS-CoV-2 („Службени гласник РС”, бр. 40/2021).

³ Од фебруара 2021, када је ово питање укључено у анкету.

I. Сектор привреде

1. Кредити привреди

Мг. раст кредита привреди успоравао је током Т1 услед високе базе из претходне године и већих доспећа након истека другог мораторијума и у марту је износио 4,9% (наспрам 9,1% у децембру 2020). Посматрано у номиналном изразу, стање кредита привреди у марту износило је 1.367,8 млрд динара, док је њихово учешће у годишњем БДП-у⁴ (24,8%) било готово непромењено у односу на крај 2020. године.

Кредити привреди су током Т1, по искључењу ефекта промене девизног курса, **повећани за 8,4 млрд динара, или за 0,6%**. Тај раст је био вођен **динарским кредитирањем**, чему је допринело ублажавање монетарне политике Народне банке Србије као и одобравање кредита по повољним условима у оквиру гарантне шеме. Рочност кредита привреди благо је скраћена током Т1, тако да су у марту дугорочни кредити чинили 86,0% укупних кредита привреди, што је за 0,9 п.п. мање него крајем 2020. године.

Посматрано по наменама, највећи прираст у Т1 забележили су инвестициони кредити (8,0 млрд динара), а повећано је и задуживање по основу кредита за обртна средства и ликвидност (2,8 млрд динара) и по текућим рачунима (4,1 млрд динара). Истовремено, увозни и остали некатегорисани кредити били су у паду, док је задуживање по основу извозних кредита било непромењено. Кредити за ликвидност и обртна средства и даље су најзаступљенија категорија у стању кредита привреди, са учешћем од 43,6% у марту, а следе их инвестициони кредити, чије је учешће током Т1 повећано за 0,3 п.п., на 43,3%. Током Т1 највише је повећано задужење предузећа из области **саобраћаја, смештаја и комуникација**, а у мањој мери **и трговине и грађевинарства**, док је код осталих делатности оно смањено. **Посматрано према величини предузећа**, кредити одобрени микропредузећима, малим и средњим предузећима чинили су 68% укупних кредита привреди у марту, а њихов мг. раст износио је 6,8%.

Знатан део раста кредита за обртна средства у Т1 односио се на **кредите из гарантне шеме**, који су

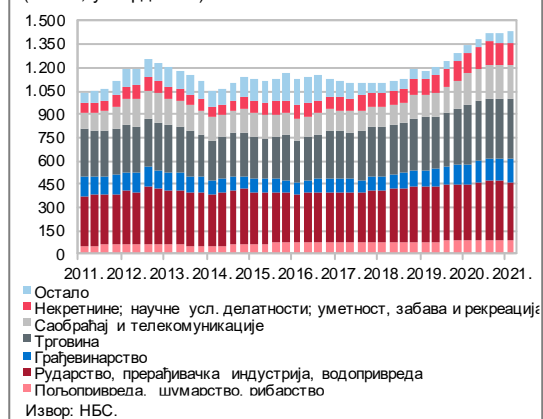
Мг. раст укупних кредита у Т1 одређен је успоравањем мг. раста кредита привреди
(мг. стопе раста по програмском курсу, у %)

Захваљујући и гарантној шеми динарски кредити привреди наставили су раст и током Т1

Највећи део потраживања од привреде чине кредити прерађивачкој индустрији и трговини
(стања, у млрд RSD)

⁴ БДП остварен у последња четири тромесечја.

намењени делу привреде који је осетљивији на ову кризу – микропредузећима, малим и средњим предузећима и предузетницима, а истовремено су значајан генератор БДП-а и радних места. У Т1 одобрено је 24,9 млрд динара (212,0 млн евра) кредита из гарантне шеме. Тиме се износ укупно реализованих кредита од почетка овог програма приближио износу од 200 млрд динара (1,7 млрд евра), при чему је 61,2% одобрених кредита било у динарима. То доприноси расту степена динаризације, а тиме и ефикасности монетарне политике и додатном јачању финансијске стабилности. С обзиром на то да се 86,8% укупно одобрених кредита односи на нове кредите, у наредном периоду можемо очекивати да они позитивно утичу на економску активност. Ове кредите највише су користила мала предузећа (44,8%), за којима следе средња (31,2%) и микропредузећа (24,1%). Изменама закона о гарантној шеми крајем априла продужено је њено трајање за годину дана, до краја јула 2022, а њен обим повећан је за 500 млн евра, на укупно 2,5 млрд евра. Поред тога, успостављена је још једна гарантна шема („друга гарантна шема“) усмерена на подршку предузећима из делатности које су највише погођене кризом (транспорт, угоститељство, туристичке агенције и хотелијерство у градовима) и предузећима која су у 2020. исказала пад пословних прихода већи од 20%. Путем ове шеме банке ће моћи да до краја јула 2022. пласирају 500 млн евра кредита.

Обим новоодобрених кредита привреди у Т1 износио је 204,1 млрд динара, што је за 5,1% мање него у истом периоду прошле године. На кредите за ликвидност и обртна средства односило се 53,0% новоодобрених кредита привреди током Т1, при чему су готово 60% ових кредита користила микропредузећа, мала и средња предузећа. Инвестициони кредити чинили су 29,2% нових кредита привреди у Т1, а на микропредузећа, мала и средња предузећа односиле су се скоро две трећине одобрених кредита.

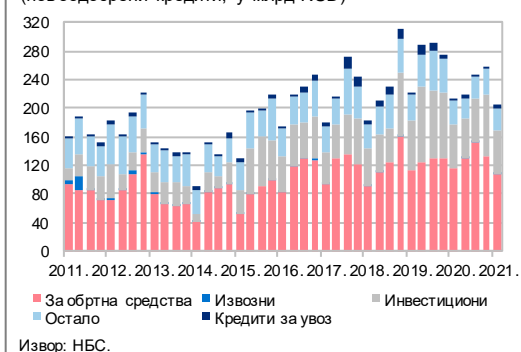
Захваљујући расту динарског кредитирања, **динаризација стања пласмана привреди** повећана је током Т1 за додатна 1,3 п.п. и у марту је достигла **22,3%**, што је њен највиши ниво од маја 2015. Томе су допринели ублажавање монетарне политике Народне банке Србије и динарско финансирање привреде у оквиру гарантне шеме по повољним условима.⁵ Учешће евроиндексираних пласмана и пласмана у еврима смањено је у Т1 за 1,3 п.п., на 77,4% у марту, док је учешће пласмана у доларима (0,2%) било непромењено.

⁵ https://nbs.rs/sr_RS/scripts/showcontent/index.html?id=15623

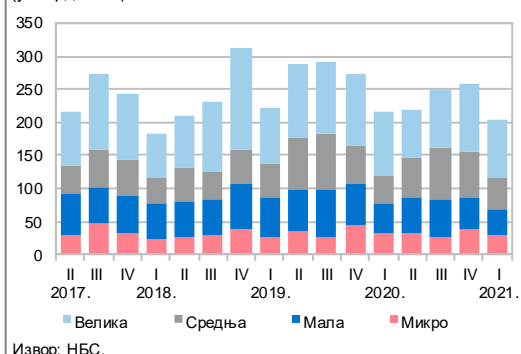
Панде мија је утицала да кредити за обртна средства највише допринесе мг. расту кредита привреди

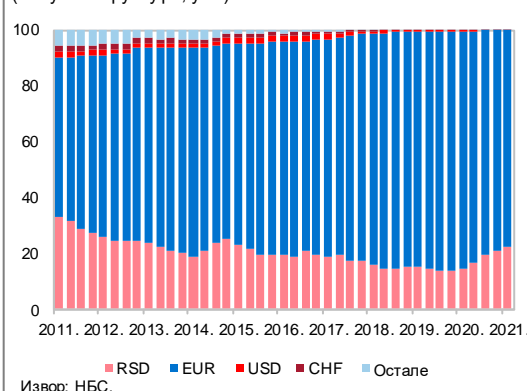
Кредити за обртна средства и инвестиције били су најзаступљенији у Т1

Кредити микро, малим и средњим предузећима чинили су скоро три петине нових кредита у Т1

Гарантна шема допринела је даљем расту динаризације потраживања од привреде у Т1

Учешће *NPL* испод преткризног нивоа и висока капитализованост банкарског сектора потврђују да је у условима пандемије очуван квалитет aktive банака.

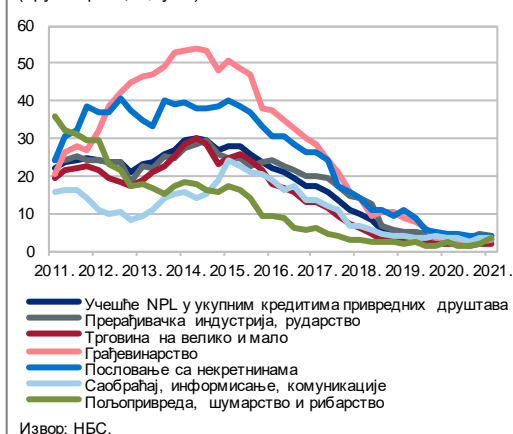
Учешће *NPL*⁶ у укупним кредитима привреди у марту износило је 3,1%, што је исто као и крајем 2020, док је у односу на јул 2015, тј. непосредно пре почетка примене Стратегије, ниже за 21,9 п.п. Учешће *NPL* у укупним кредитима код привредних друштава такође је износило 3,1% у марту и није промењено у односу на крај 2020. Посматрано по делатностима, у односу на крај 2020, овај показатељ је смањен код прерађивачке индустрије и трговине, код пољопривреде је повећан, док је код осталих делатности готово непромењен. У односу на почетак примене Стратегије, најизраженије смањење бележи се код сектора грађевинарства, пословања некретнинама и трговине. Покривеност *NPL* и даље је на високом нивоу – исправка вредности укупних кредита у марту износила је 91,2% *NPL*, док је исправка вредности *NPL* била на нивоу од 58,8% *NPL*.

Показатељ адекватности капитала крајем марта износио је 22,3%. То је знатно изнад прописаног минимума од 8%, при чему се овај показатељ након увођења стандарда Базел III⁷ у домаћи регулаторни оквир нашао на вишем нивоу.

2. Цена задуживања привреде

Трошкови задуживања привреде остали су повољни и током Т1, при чему су у јануару, када су се спустиле на нов најнижи ниво, динарске каматне стопе биле ниже него каматне стопе на евроиндексирани кредити. Таква кретања резултат су претходних ублажавања монетарне политике Народне банке Србије, као и одобравања динарских кредита из гарантне шеме, по повољним условима, чему је допринела и одлука Народне банке Србије из јула 2020. да плаћа већу стопу ремунарације банкама (за 0,5 п.п. вишу од стандардне стопе која тренутно износи 0,10%) које одобравају динарске кредити по стопи за најмање 0,5 п.п. ниже од максималне стопе предвиђене законом о гарантној шеми (једномесечни *BELIBOR* + 2,5 п.п.).

Учешће *NPL* наставило је да се креће близу минимумима за скоро све делатности (бруто принцип, у %)

Каматне стопе на динарске кредити биле су ниже од стопе на девизне кредити у јануару* (просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

⁶ Важни фактори снажног пада *NPL* од 2016. и надаље били су успешно спровођење Стратегије за решавање проблематичних кредита и примена Одлуке о рачуноводственом отпису билансне aktive банке. У складу са Стратегијом, Народна банка Србије донела је Акциони план (https://nbs.rs/sr_RS/scripts/showcontent/index.html?id=8661), усмерен на јачање капацитета банака за решавање *NPL* и допринос развоју тржишта *NPL*, чије су активности у потпуности спроведене, неке и пре рока.

⁷ Регулаторни оквир стандарда Базел III примењује се од 30. јуна 2017. године, када је почела примена Одлуке о адекватности капитала банке („Службени гласник РС”, бр. 103/2016, 103/2018, 88/2019, 67/2020, 98/2020 и 137/2020), којом је у домаћу регулативу уведен овај стандард.

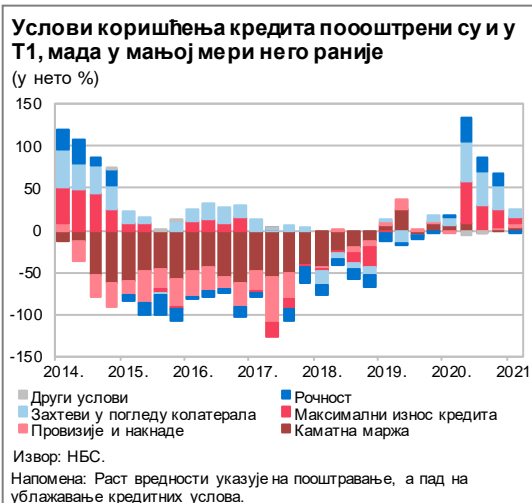
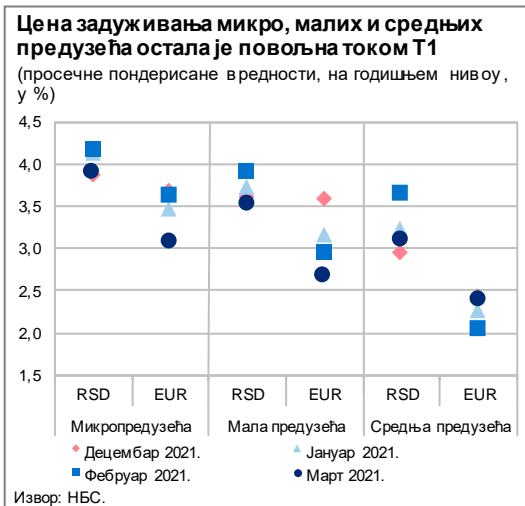
Трошкови новог динарског задуживања привреде у Т1 2021. били су повољнији него у Т4 2020. године – **просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене динарске кредите привреди снижена је са 3,3% у Т4 2020. на 2,8% у Т1 2021.** Посматрано по месецима, каматне стопе на нове динарске кредите привреди у **јануару спустиле су се на нов најнижи ниво (2,2%)**, да би у наредна два месеца бележиле раст (на 3,1% у марту), али су се и поред тога задржале на нивоу нижем него на крају 2020. (3,2% у децембру). Посматрано по наменама, смањење просечне стопе на динарске кредите у Т1 било је одређено смањењем просечне стопе на кредите за обртна средства (за 0,5 п.п., на 2,8%), као и смањењем стопе на остале некатегорисане кредите (за 0,4 п.п., на 2,7%). Истовремено, просечна цена динарских инвестиционих кредита (3,2%) задржана је на нивоу из Т4 2020, који је истовремено најнижи ниво до сада. Посматрано по величини предузећа, смањена је просечна каматна стопа на кредите великим предузећима (за 1,0 п.п., на 2,1%), док су каматне стопе на кредите микропредузећима (4,0%), малим (3,7%) и средњим предузећима (3,2%) повећане за по 0,2 п.п.

Просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене кредите привреди у еврима и евроиндексиране кредите снижена је за 0,3 п.п. у односу на Т4 2020, на 2,55% у Т1 2021. При томе, просечне каматне стопе на кредите за обртна средства (2,2%) и инвестиционе кредите (3,0%) снижене су за по 0,3 п.п., а каматне стопе на кредите за увоз (2,1%) и остале некатегорисане евроиндексиране кредите (2,4%) за по 0,1 п.п. Посматрано по величини предузећа, током Т1 2021. предузећа свих величина задуживала су се по нижим просечним стопама него у Т4 2020 – микропредузећа по 3,4%, мала по 2,9%, средња по 2,3% и велика предузећа по 2,2%.

3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности

Резултати априлске анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака показују да су **банке у Т1, први пут од почетка пандемије вируса корона, ублажиле стандарде по којима су одобравале кредите привреди.** Ублажавање се у нешто већој мери односило на динарске кредите него на девизно индексирани, као и на мала и средња предузећа него на велика, што је делом ефекат и ублажавања монетарне политике Народне банке Србије и одобравања кредита у оквиру гарантне шеме. Даље ублажавање стандарда банке очекују и у Т2.

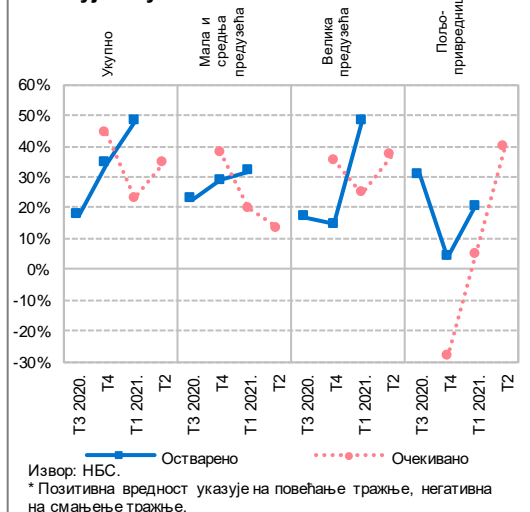
Према резултатима анкете, банке су у Т1 за све категорије предузећа смаиле максимални износ кредита и повећале провизије и накнаде. Услови

који се односе на каматне марже и захтеве у погледу колатерала ублажени су за мала и средња предузећа, док су за велика предузећа поштрени.

Тражња предузећа за кредитима у Т1 наставила је да расте, и то у већој мери него што се то очекивало у јануарској анкети. Према оцени банака, главни покретачи раста тражње били су обезбеђење финансирања обртних средстава и реструктурирања дуга, а значајан извор раста тражње поново су постале и капиталне инвестиције. С друге стране, на мању тражњу за кредитима утицало је веће коришћење сопствених извора финансирања и кредита небанкарских институција (Фонда за развој). Даљи раст тражње привреде за кредитима очекује се и у Т2.

Раст тражње за кредитима у Т1 надмашио је очекивања из јануарске анкете, а даљи раст очекује се у Т2

II. Сектор становништва

1. Кредити становништву

Захваљујући доброј реализацији током Т1, **мг. раст кредита становништву у марту (11,5%) био је сличан као у децембру 2020.** Номинално посматрано, стање кредита становништву у марту износило је 1.254,7 млрд динара, што чини око 47% кредитних потраживања банака од немонетарног сектора и 22,8% годишњег БДП-а.⁸

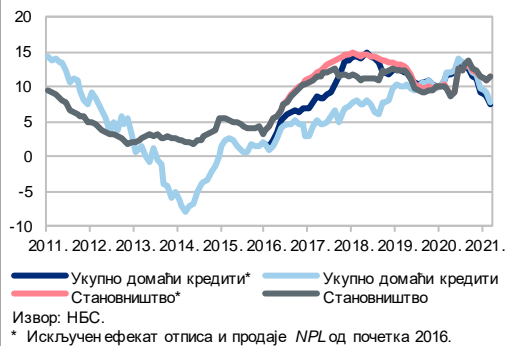
Кредити становништву у Т1, без ефекта промене девизног курса, повећани су за 22,5 млрд динара, или за 1,8%. Тај раст био је вођен стамбеним кредитима, на које се односило скоро три четвртине прираста кредита становништву у Т1. Раст бележе и готовински кредити (за 8,0 млрд динара) и задужење по текућим рачунима (за 1,4 млрд динара), док су остали некатегорисани кредити смањени (за 4,4 млрд динара). У структури кредита становништву у марту најзаступљенији су били готовински кредити (44,3%), чије је учешће незнатно ниже него крајем 2020, док је учешће стамбених кредита повећано на 37,4% (са 36,8% у децембру 2020).

Доброј реализацији кредита становништву у Т1 допринеле су и мере које је Народна банка Србије доносила претходне године, које ће се примењивати и током 2021. Банкама је омогућено да продуже рок отплате стамбених кредита за пет година, учешће за куповину прве стамбене непокретности смањено је са 20% на 10%, уз смањење минималног степена изграђености објекта чију је куповину могуће финансирати стамбеним кредитима банака. Готовински и остали кредити могу бити одобрени на дуге рокове, до осам година, а дужницима који због околности изазваних пандемијом нису у могућности да редовно измирују своје обавезе омогућен је репрограм и рефинансирање кредита, уз одобравање грејс-периода од шест месеци.

Обим новоодобрених кредита становништву у Т1 износио је 126,2 млрд динара, што је за 22,1% више него у Т1 2020. Најзаступљенији су били готовински кредити, који су чинили 58,5% нових кредита у Т1. Следе их стамбени кредити, са учешћем од 25,3%, при чему је износ новоодобрених стамбених кредита у Т1 (31,9 млрд

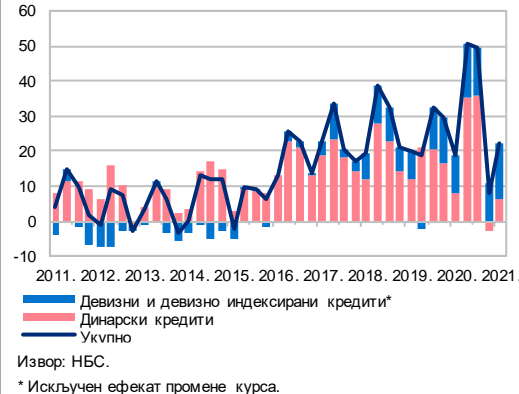
Кредити становништву остварили су висок мг. раст и током Т1

(мг. стопе раста по програмском курсу, у %)

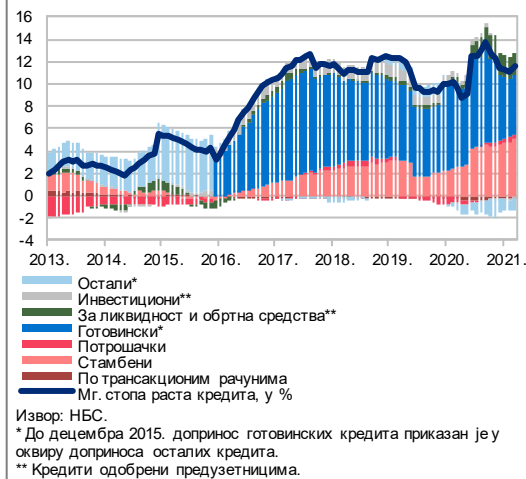
Раст кредита становништву је и у Т1 био вођен евроиндексираним стамбеним кредитима

(прираст, у млрд RSD)

И у Т1 готовински и стамбени кредити највише су допринесли мг. расту кредита становништву

(у п.п., искључен ефекат промене девизног курса)

⁸ БДП остварен у последња четири тромесечја.

динара) за 62,4% већи него у истом периоду прошле године. Повољни услови задуживања и раст расположивог дохотка, уз позитивне трендове на тржишту некретнина и континуиран раст броја завршених станова од 2016, доприносе расту тражње становништва за стамбеним кредитима. Остали некатегорисани кредити чинили су 13,6% новоодобрених кредита становништву, од чега се знатан део односи на кредите предузетницима у оквиру гарантне шеме.

Динаризиација стања пласмана становништву⁹ смањена је за 0,5 п.п. током Т1, на 55,4% у марту, услед бржег раста девизно индексираних од динарских пласмана, што је највећим делом резултат већег раста стамбених кредита од готовинских. Истовремено, учешће пласмана у еврима крајем године повећано је на 44,4% (са 43,8% у децембру 2020.), док је учешће пласмана швајцарским францима (0,2%) било непромењено.

Учешће NPL у укупним кредитима становништву у марту износило је 4,1%,¹⁰ што је за 0,4 п.п. више него крајем 2020, при чему су мере Народне банке Србије и Владе допринеле да се избегну већи негативни ефекти пандемије на кредитну способност грађана. У односу на период непосредно пре доношења Стратегије за решавање проблематичних кредита, то учешће је ниже за 7,2 п.п. Посматрано по наменама, учешће NPL током Т1 било је непромењено за стамбене кредите, смањено је за остале некатегорисане кредите, док је за друге категорије кредита повећано, углавном за по 0,4 п.п.

2. Цена задуживања становништва

Становништво је наставило да се задужује по повољним условима и у Т1, што је доприносило наставку раста кредитне активности према сектору становништва.

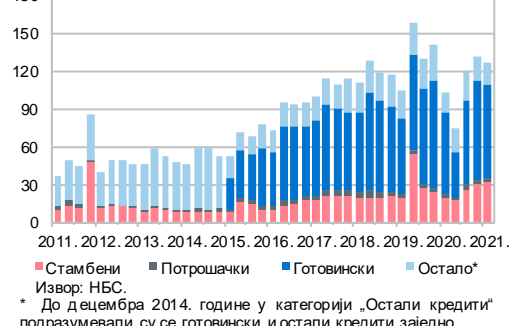
Просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене динарске кредите становништву у Т1 2021. износила је 8,7%, што је за 0,1 п.п. више него у Т4 2020, при чему је просечна каматна стопа на најзаступљеније, динарске готовинске кредите (9,1%) била непромењена. Каматне стопе на остале некатегорисане кредите повећане су за 0,75 п.п., на 6,7%, а за исто толико снижене су каматне стопе на стамбене кредите, на 4,4%, док су стопе на потрошачке кредите снижене за 0,3 п.п., на 2,4%.

⁹ Укључујући непрофитне институције и предузетнике.

¹⁰ Ако се укључе предузетници и приватна домаћинства, то учешће је такође износило 4,1%.

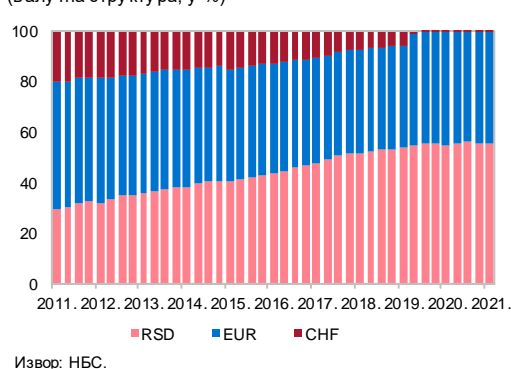
Највећи део новоодобрених кредита у Т1 чинили су готовински кредити, а износ стамбених кредита наставља да расте

(новоодобрени кредити, у млрд RSD)

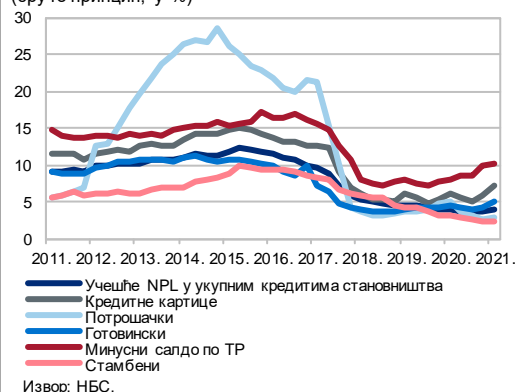
Динаризиација пласмана становништву је изнад 55% и поред раста девизних стамбених кредита

(в алутна структура, у %)

Крајем Т1 учешће NPL за стамбене и остале кредите је непромењено, док је за остале категорије кредита благо повећано

(бруто принцип, у %)

Просечне цене динарских и девизних кредита биле су близу минимума у Т1*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

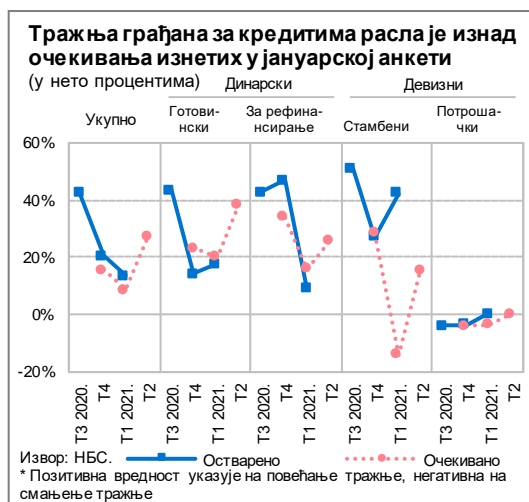
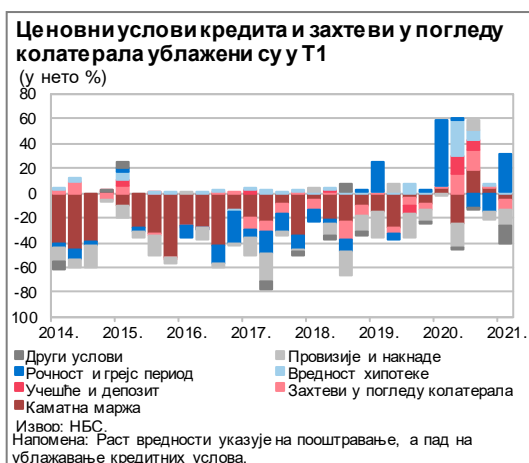
Просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене евроиндексирани кредити становништву у Т1 2021. износила је 3,2%, што је за 0,1 п.п. ниже него у претходном тромесечју. То смањење било је одређено смањењем просечних каматних стопа на стамбене кредити (2,6%) и остале некатегорисане кредити (5,35%), за по 0,1 п.п. Посматрано по месецима, каматна стопа на стамбене кредити у марту спустила се на најнижи ниво (2,57%). С друге стране, просечна каматна стопа на потрошачке кредити (4,6%) била је непромењена, док је стопа на најмање заступљене, готовинске кредити у еврима повећана за 0,5 п.п., на 3,4%.

3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкете о кредитној активности

Резултати априлске анкете о кредитној активности Народне банке Србије показују да банке нису мењале кредитне стандарде за становништво током Т1, иако су у јануарској анкети исказале очекивања о поштравању. При томе, повећана перцепција ризика у условима још увек присутне неизвесности у погледу тока пандемије на глобалном нивоу деловала је у смеру поштравања стандарда, а конкуренција у банкарском сектору у супротном смеру. У Т2 банке очекују благо ублажавање стандарда, на шта ће највише утицати повољнији изгледи на тржишту некретнина и већа спремност на преузимање ризика, која се може довести у везу са очекиваним напретком у процесу вакцинације у свету.

Банке су у Т1 смањиле каматне марже и провизије и накнаде приликом одобравања кредита. Ублажени су и захтеви у погледу колатерала, док је рачност кредита скраћена.

У складу са очекивањима банака, тражња становништва за кредитима наставила је да расте током Т1 и првенствено је била усмерена ка евроиндексираним стамбеним кредитима, а у мањој мери и ка динарским готовинским и кредитима за рефинансирање. Банке су навеле куповину непокретности и рефинансирање постојећих обавеза као водеће факторе раста тражње становништва у Т1, а очекују да ће исти фактори највише утицати на даљи раст тражње у Т2.

Мере Народне банке Србије и Владе Републике Србије усмерене на подршку кредитној активности у условима пандемије COVID-19

2020.						2021.							
Март	Април	Мај	Јун	Јул	Август	Септембар	Октобар	Новембар	Децембар	Јануар	Фебруар	Март	Април
Мере монетарне политике													
Референтна каматна стопа													
Смањена за 0,5 п.п., на 1,75%		Смањена за 0,25 п.п., на 1,5%		Смањена за 0,25 п.п., на 1,25%		Смањена за 0,25 п.п., на 1,0%							
Повољнији услови за кредите у оквиру гарантне шеме													
Стимулисано одобравање динарских кредита из гарантне шеме по нижим каматним стопама – умањење од најмање 50 б.п. У односу на максималну стопу (1М BELIBOR+2,5 п.п.) НБС компензује кроз вишу стопу ремунарације за 50 б.п. на износ издвојене динарске обавезне резерве													
Додатне мере Народне банке Србије													
Мораторијум													
Застој у отплати обавеза дужника				Застој у отплати обавеза дужника				Застој у отплати обавеза дужника који због пандемије не могу да измирују своје обавезе, уз продужење рока отплате тако да месечне обавезе дужника не буду веће од оних пре одобравања олакшица					
Стамбено кредитирање													
Смањено обавезно унесће грађана у кредитима за куповину прве стамбене непокретности са 20% на 10%													
Смањен минимални степен изграђености објекта чију је куповину могуће финансирати стамбеним кредитима банака													
Продужавање рока отплате стамбених кредита за најдуже пет година													
Остали кредити													
Продужење рока отплате за одобрене кредите становништву (осим стамбених) до осам година													
Омогућено је банкама да до краја 2021. одобравају динарске кредите (до 90.000 динара) становништву, рочности до две године, само с потписаном изјавом о запослености/пензији													
Мере Владе Републике Србије													
Гарантне шеме*													
Пословне банке уз гаранцију државе могу да укупно одобре микропредузећима, малим и средњим предузећима и предузетницима до 2,5 млрд евра кредита за ликвидност и набавку обртних средстава који треба да буду пуштени у оптицај до краја јула 2022. Кредити могу бити одобрени у динарима по максималној каматној стопи 1М BELIBOR + 2,5 п.п. или у еврима по максималној каматној стопи 3М EURIBOR + 3,0 п.п. Максимална рочност кредита је 36 месеци укључујући грејс период од 9 до 12 месеци.													

* Крајем априла 2021. донет је закон о утврђивању још једне, тзв. **друге гарантне шеме**.

У оквиру ове шеме пословне банке уз гаранцију државе могу да укупно одобре предузећима из угрожених сектора (транспорт, угоститељство, туристичке агенције и хотелијерство у градовима) као и предузећима која су у 2020. имала пад пословних прихода већи од 20% до 500 млн евра кредита за ликвидност и набавку обртних средстава, који треба да буду пуштени у оптицај до краја јула 2022. Кредити могу бити одобрени у динарима по максималној каматној стопи 1М/3М BELIBOR + 2,75 п.п. или у еврима по максималној каматној стопи 3М EURIBOR + 4,0 п.п. Максимална рочност кредита је 60 месеци укључујући грејс период од 18 до 24 месеца.

Извор: НБС.

Методолошке напомене

- Кредити подразумевају потраживања банака по основу главнице кредита.
- Пласмани обухватају потраживања по основу кредита, камата и накнада, датих депозита, хартија од вредности и акција предузећа.
- Све врсте потраживања исказане су по бруто принципу, тј. нису умањене за исправке вредности.
- Динарски пласмани су пласмани одобрени у динарима без девизне клаузуле. Под девизном клаузулом подразумева се валутна клаузула којом се утврђује заштита од ризика промене курса динара.
- При искључивању ефекта курса, обрачунато полазећи од оригиналне валутне структуре и по курсу динара према еврџу, америчком долару и швајцарском франку на дан 30. септембра 2014.
- Нови послови укључују све финансијске аранжмане (кредити и депозити) за које су услови уговорени први пут у току месеца о коме се извештава, као и све постојеће уговоре за које су нови услови поново уговорени (анексирани), уз активно учешће клијента.
- Користи се секторска класификација монетарне статистике. Сектор привреде обухвата јавна предузећа, привредна друштва и нефинансијски сектор у стечају, а сектор становништва – становништво, предузетнике, приватна домаћинства са запосленим лицима и регистроване пољопривредне произвођаче. Изузетно:
  - у новоодобреним кредитима, у сектор становништва укључене су непрофитне институције које пружају услуге становништву (у складу с методологијом Европске централне банке);
  - код проблематичних кредита, сектори су приказани одвојено, а ради поређења с подацима монетарне статистике, врши се њихово агрегирање.
- Под појмом *проблематични кредити* подразумева се стање укупног преосталог дуга појединачног кредита (укључујући и износ доцње):
  - по основу кога је дужник у доцњи (на начин предвиђен одлуком којом се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке) дуже од 90 дана, или по основу плаћања камате или главнице;
  - по коме је камата у висини тромесечног износа (и виша) приписана дугу, капитализована, рефинансирана или је њено плаћање одложено;
  - по основу ког дужник касни мање од 90 дана, али је банка проценила да је способност дужника да отплати дуг погоршана и да је отплата дуга у пуном износу доведена у питање.